

C-672/23. sz. ügy

**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás**

A benyújtás napja:

2023. november 13.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Gerechtshof Amsterdam (amszterdami fellebbviteli bíróság,
Hollandia)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. szeptember 19.

Felperesek és fellebbezők:

Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain

GCC Interconnection Authority

Kuwait Ministry of Electricity and Water

Oman Electricity Transmission Company SAOC

Alperesek és a fellebbezési eljárásban ellenérdekű felek:

Prysmian Netherlands BV

Draka Holding BV

Prysmian Cavi e Sistemi Srl

Pirelli & C. SpA

Prysmian SpA

The Goldman Sachs Group Inc.

ANN BV

ABB Holdings BV

ABB AB

ABB Ltd

Nexans Nederland BV

Nexans Cabling Solutions BV

Nexans Participations SA

Nexans SA

Nexans France SAS

Az alapeljárás tárgya

A Rechtbank Amsterdam (amszterdami bíróság, Hollandia; a továbbiakban még: Rechtbank [bíróság]) azon ítéletével szemben benyújtott fellebbezés, amellyel e bíróság megállapította joghatóságának hiányát egy kartellkár tárgyában folyamatban lévő ügy nem Hollandiában székhellyel rendelkező felei ellen indított keresetek tekintetében.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: „Brüsszel Ia” rendelet) 8. cikke 1. pontjának értelmezése

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1) a) kérdés

A „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja értelmében vett szoros kapcsolat áll-e fenn a következők között:

i. egyrészt az olyan elsőrendű alperes ellen indított kereset, amely nem címzettje a Bizottság kartellhatározatának, de amelyet olyan jogalanyként, amely állítólag az uniós versenyjog értelmében vett vállalkozáshoz (a továbbiakban: vállalkozás) tartozik, lemenő jelleggel felelősségre vonnak az uniós jogi kartelltilalom megállapított megsértéséért,

ii. másrészt a következő, illetve következők ellen indított kereset:

A) olyan alperesi pertárs, amely címzettje az említett határozatnak, és/vagy

B) olyan alperesi pertárs, amely nem címzettje a határozatnak, és amely jogalanyként állítólag olyan vállalkozáshoz tartozik, amelyet a határozattal közjogi szempontból felelőssé tettek az uniós jogi kartelltilalom megsértéséért?

Jelentőséggel bír-e e tekintetben, hogy

a) a lemenő jelleggel felelősségre vont elsőrendű alperes a kartell időszakában csupán részesedéseket tartott-e és kezelt-e;

b) – a 4) a) kérdésre adandó igenlő válasz esetén – a lemenő jelleggel felelősségre vont elsőrendű alperes részt vett-e a kartell tárgyát képező termékek gyártásában, forgalmazásában, értékesítésében és/vagy leszállításában, illetve a kartell tárgyát képező szolgáltatások nyújtásában;

c) az alperesi pertársat, amely címzettje a határozatnak, e határozat a következőnek minősíti-e:

i. a kartell tényleges résztvevője abban az értelemben, hogy ténylegesen részt vett a versenyszabályokba ütköző, megállapított megállapodás(ok)ban és/vagy összehangolt magatartásokban, vagy

ii. jogalany, amely azon vállalkozáshoz tartozik, amelyet közjogi szempontból felelőssé tettek az uniós jogi kartelltilalom megsértéséért;

d) az alperesi pertárs, amely nem címzettje a határozatnak, ténylegesen gyártott-e, forgalmazott-e, értékesített-e és/vagy leszállított-e a kartell tárgyát képező termékeket, illetve ténylegesen nyújtott-e a kartell tárgyát képező szolgáltatásokat;

e) az elsőrendű alperes és az alperesi pertárs ugyanahhoz a vállalkozáshoz tartozik-e vagy sem;

f) a felperesek közvetlenül vagy közvetve termékeket vásároltak, illetve közvetlenül vagy közvetve szolgáltatásokat vettek igénybe az elsőrendű alperestől és/vagy az alperesi pertárstól?

1) b) kérdés

Jelentőséggel bír-e az 1) a) kérdésre adandó válasz szempontjából, hogy előrelátható-e vagy sem, hogy az érintett alperesi pertársat az elsőrendű alperes tekintetében joghatósággal rendelkező bíróság előtt fogják perelni? Amennyiben igen: külön kritériumot képez-e ez az előreláthatóság a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikke 1. pontjának alkalmazása során? Főszabály szerint fennáll-e ez az előreláthatóság a 2021. október 6-i Sumal ítéletre (C-882/19, EU:C:2021:800) tekintettel? Az 1) a) kérdésben említett körülmények (a)–f) pont) milyen mértékben teszik a jelen esetben előreláthatóvá, hogy az alperesi pertársat az elsőrendű alperes tekintetében joghatósággal rendelkező bíróság előtt fogják perelni?

2) kérdés

Az elsőrendű alperes ellen indított kereset esetleges sikerét is figyelembe kell-e venni a joghatóság megállapítása során? Amennyiben igen: elegendő-e ezen értékelés esetében, hogy nem zárható ki eleve, hogy a kereset sikeres lesz?

3) a) kérdés

Magában foglalja-e az uniós jogi kartelltilalom megállapított megsértése miatt bármely személyt megillető uniós jogi kártérítéshez való jog az EGT-n kívül keletkezett kár érvényesítéséhez való jogot?

3) b) kérdés

Kell-e vagy lehet-e alkalmazni a (megbírságot) anyavállalatok által a leányvállalatok gazdasági tevékenységére gyakorolt meghatározó befolyásra vonatkozó, a versenyjogban elismert vélelmet („Akzo-vélelem”) (polgári jogi) kartellkárukban?

3) c) kérdés

Megfelel-e a második Sumal-kritériumnak (olyan gazdasági tevékenység folytatása, amely konkrét kapcsolatban áll azon jogsértés tárgyával, amelyért az anyavállalatot felelősségre vonták) egy olyan közbenső holdingtársaság, amely kizárólag részesedéseket kezel és tart?

4) a) kérdés

Lehetnek-e ugyanabban a tagállamban székhellyel rendelkező különböző alperesek (együttesen) elsőrendű alperesek a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikke 1. pontjának alkalmazása esetén?

4) b) kérdés

A „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja közvetlenül és azonnal meghatározza-e az illetékes bíróságot a nemzeti jog háttérbe szorításával?

4) c) kérdés

A 4) a) kérdésre adandó nemleges válasz esetén, tehát ha csak egy alperes lehet elsőrendű alperes, és a 4) b) kérdésre adandó igenlő válasz esetén, tehát ha a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja azonnal meghatározza az illetékes bíróságot a nemzeti jog háttérbe szorításával:

Lehetőség van-e a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikke 1. pontjának alkalmazása esetén az alperes ugyanazon tagállamban található székhelye szerinti bírósághoz történő belső áttételre?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ), 101. cikk

Az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás (a továbbiakban: EGT-Megállapodás), 53. cikk

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 4. cikk (1) bekezdése, a 6. cikk (1) bekezdése, a 7. cikk 1–3. pontja, a 8. cikk 1. pontja, a 11. cikk (1) bekezdésének b) pontja

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (polgári perrendtartás, a továbbiakban: Rv), 107. cikk, a 110. cikk 1. és 3. bekezdése, 209. cikk, 612. cikk

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 A jelen ügy tárgyát az alpereseknek az uniós jogi kartelltilalom (EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke) – a Bizottság 2014. április 2-i C(2014) 2139 final határozatában (AT.39610 – Erősáramú kábelek) (a továbbiakban: határozat) megállapított – egységes és folyamatos megsértésével okozott kárért való egyetemleges felelősségének megállapítása képezi. A határozat tárgyát a föld alatti és tenger alatti erősáramú kábelekkel, valamint a kapcsolódó termékekkel, munkákkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos nagyszabású kartell képezi. A megállapított jogsértés az 1999. február 18. és 2009. január 29. közötti időszakot érinti. A kartell többek között árrögzítő megállapodásokat kötött, és projekteket osztott el földrajzi piacfelosztás keretében, mégpedig az EU-n, illetve az EGT-n belül és kívül egyaránt.
- 2 A jelen ügy felpereseire a jelen kérelem együttesen EWGB és társaiként, külön-külön pedig EWGB-ként, GCC-ként, KMEW-ként és OETC-ként hivatkozik. Az alperesekre a jelen kérelem együttesen Draka és társaiként hivatkozik. Az ABB AB társaság egy azonos nevű, jelenleg ABB Power Grinds Sweden AB néven működő társaság jogutódja; az eredeti alperesre a jelen kérelem (rég) ABB AB-ként hivatkozik. A Prysmian Netherlands Delftben (Hollandia), a Draka Holding (a továbbiakban: Draka) Amszterdamban (Hollandia), az ABB és az ABB Holdings Rotterdamban (Hollandia), a Nexans Nederland és a Nexans Cabling Solutions pedig Schiedamban (Hollandia) rendelkezik székhellyel. A többi alperes Hollandián kívül rendelkezik székhellyel.
- 3 Az EWGB, a KMEW és az OETS a bahreini, illetve a kuvaiti és az ománi nagyfeszültségű hálózatok fejlesztéséért, üzemeltetéséért és karbantartásáért

felelős nemzeti közművállalatok. A GCC a Gulf Cooperation Council tagállamainak (Egyesült Arab Emírátságok, Bahrein, Szaúd-Arábia, Omán, Katar és Kuvait) nemzeti villamosenergia-hálózatai közötti összeköttetés tulajdonosa és üzemeltetője.

- 4 Az EWGB és társai annak megállapítását kérik, hogy a Draka és társai jogellenes károkozás alapján egyetemleges felelősséggel tartoznak velük szemben a kartellben való részvételük miatt. Ezenkívül azt kérik, hogy a Drakát és társait egyetemlegesen kötelezzék kártérítés fizetésére, amelynek összegét egy későbbi külön eljárásban kell megállapítani. Az EGT-n kívül keletkezett kárról van szó. Az EWGB és társai arra hivatkoznak, hogy a Draka és társai felelősséggel tartoznak ezért a kárért olyan jogalanyokként, amelyek azokhoz az uniós versenyjog értelmében vett vállalkozásokhoz tartoznak, amelyek elkövették az uniós jogi kartelltilalom határozatban megállapított megsértését. Ezzel összefüggésben a Draka és a Prysmian Netherlands ellen mint a Prysmian Cable Holding B.V. és a Prysmian Cables and Systems B.V. egyetemes jogutódjai ellen indítottak pert.
- 5 A határozat megállapította, hogy a Prysmian Cavi e Sistemi, a (rég) ABB AB és a Nexans France részt vett a kartellben. A Prysmian SpA-t, a Pirellit, a Goldman Sachs, az ABB Ltd-t és a Nexans SA-t a határozat mint a kartellben részt vevő, fent említett társaságok (közvetett) anyavállalatait vonta felelősségre felmenő jelleggel. A Nexans Participations nem címzettje a határozatnak, ahogyan a Hollandiában székhellyel rendelkező Prysmian Netherlands, Draka, ABB B.V., ABB Holdings, Nexans Nederland és Nexans Cabling Solutions társaságok sem. E holland alperesek mindannyian közvetlenül vagy közvetve a Prysmian Cavi e Sistemi, az ABB Ltd vagy a Nexans S.A. 100%-os tulajdonában álló leányvállalatok.
- 6 A Prysmian Cavi e Sistemi a Prysmian SpA 100%-os tulajdonában álló leányvállalat. A Pirelli 2005. július 29-ig a Prysmian csoport főrésztvényese volt; az említett naptól a Prysmian SpA a főrésztvényes. A Goldman Sachs 2005. július 29-től 2009. január 28-ig a Prysmian SpA közvetett anyavállalata volt. A kartell időszakának egy részében – 1999. október 27. és 2006. április 26. között – a Prysmian Cable Holding (közbenső) holdingtársaságként működött a benne 100%-os részesedéssel rendelkező anyavállalata, a Prysmian Cavi e Sistemi és a 100%-os tulajdonában álló leányvállalata, a Prysmian Cables and Systems között. A kartell időszakában a Prysmian Cables and Systems kábelek gyártásával, kivitelével és forgalmazásával foglalkozott.
- 7 Az EWGB és társai úgy vélik, hogy a Draka (mint a Prysmian Cable Holding jogutódja) az anyavállalata, a Prysmian Cavi e Sistemi és a leányvállalata, a Prysmian Cables and Systems (jelenleg Prysmian Netherlands) közötti „kapocsként” lemenő jelleggel felelős. A Prysmian Cables and Systems szintén lemenő jelleggel felelős, mert a kartell tárgyát képező termékeket értékesített.

- 8 A (rég) ABB AB az ABB Ltd leányvállalata volt. Az ABB AB átvállalta a (rég) ABB AB esetleges felelősségét az érdemi eljárásban érvényesített igény tekintetében. Az ABB B.V. az ABB Holdings 100%-os tulajdonában álló leányvállalat. Az ABB B.V. a Benelux államokban az ABB projektjeihez kapcsolódó értékesítéssel és kiegészítő tevékenységekkel foglalkozik. Az ABB Holdings az ABB B.V.-ben fennálló részesedéseket tartó és kezelő holdingtársaság volt.
- 9 A Nexans France a Nexans SA-nak, a Nexans csoport (fő) részvényesének a (közvetett) leányvállalata. A Nexans Nederland a Nexans Participations 100%-os tulajdonában álló leányvállalat. Többek között kábelek és vezetékek nagykereskedelmével foglalkozott és foglalkozik. A Nexans Cabling Solutions a Nexans Nederland 100%-os tulajdonában álló leányvállalat. Többek között hálózatkábelezési rendszereket és megoldásokat kínál.
- 10 A megtámadott ítéletben a Rechtbank Amsterdam (amszterdami bíróság) megállapította joghatóságának hiányát a Hollandián kívül székhellyel rendelkező alperesek ellen indított keresetek tekintetében. Álláspontja szerint csak a Hollandiában székhellyel rendelkező alperesek ellen indított keresetek tekintetében rendelkezik joghatósággal. Az említett bíróság megállapította többek között, hogy nem feltételezhető, hogy olyan szoros kapcsolat áll fenn a Hollandiában és a Hollandián kívül székhellyel rendelkező alperesek ellen indított keresetek között, hogy az egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése érdekében célszerű azokról ugyanannak a bíróságnak határoznia. Az EWGB és társai fellebbezést nyújtottak be e határozattal szemben.
- 11 A holland jog szerint a joghatóság az eljárás lefolytatásának nélkülözhetetlen feltétele, és azt ezért – a fellebbezési eljárásban is – hivatalból kell vizsgálni. A Rechtbank Amsterdam (amszterdami bíróság) joghatóságát ezenkívül a Hollandián kívül székhellyel rendelkező alperesek egy járulékos kérelem keretében vitatták. A felek eddig előadott érvei kizárólag a Rechtbank Amsterdammak (amszterdami bíróság) a Hollandián kívül székhellyel rendelkező alperesek ellen indított keresetekkel kapcsolatos joghatóságára vonatkoznak.
- 12 Az illetékesség, tehát az a kérdés, hogy Hollandiában melyik (azonos fokú) bíróságnak kell elbírálnia a keresetet, nem nélkülözhetetlen feltétele az eljárás lefolytatásának. Az illetékességet főszabály szerint az alperes székhelye határozza meg. A holland alperesek közül csak a Draka székhelye található az amszterdami bírósági illetékességi területen. A Rechtbank Amsterdam (amszterdami bíróság) az Rv 107. cikke alapján illetékesnek tekintette magát. E rendelkezés értelmében abban az esetben, ha a bíróság az együttesen perelt alperesek egyike tekintetében illetékességgel rendelkezik, a többi alperes tekintetében is illetékességgel rendelkezik, amennyiben a különböző alperesek ellen indított keresetek között olyan kapcsolat áll fenn, hogy hatékonysági okok együttes tárgyalást indokolnak. A Hollandiában székhellyel rendelkező érintett alperesek egyébként nem vitatták a Rechtbank (bíróság) illetékességét. Az illetékességről szóló határozattal szemben nincs helye jogorvoslatnak (az Rv 110. cikkének 3. bekezdése). A

holland eljárásjog szerint a Gerechtshofnak (fellebbviteli bíróság) ezért abból kell kiindulnia, hogy a Rechtbank Amsterdam (amszterdami bíróság) valamennyi Hollandiában székhellyel rendelkező alperes tekintetében illetékességgel rendelkezik.

- 13 Ahhoz, hogy a kereseteknek az érdemi eljárásban helyt lehessen adni, elsősorban az szükséges, hogy megállapítást nyerjen valamennyi alperesnek az EWGB és társai által érvényesített felelőssége. Az EWGB és társai azt kérik, hogy a kár megállapítására kármegállapítási eljárásban kerüljön sor (az Rv 612. cikke). Ez egy a holland jog szerint bevett, de nem kötelező későbbi külön eljárás. Ahhoz, hogy az ügy áttétel révén kármegállapítási eljárás tárgyává váljon a kár e későbbi eljárásban történő meghatározása érdekében, elegendő, hogy valószínűsíthető, hogy az EWGB és társai kárt szenvedtek.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 14 Az értelmezési kérdések az ügy sajátos jellegével függnek össze, olyan ügyről van ugyanis szó, amelynek tárgyát az uniós jogi kartelltilalom Bizottság által megállapított megsértéséből eredő kartellkárról képezi. Az előterjesztett kérdések egy része kartellkárokkal kapcsolatos más hollandiai ügyekben is szerepet játszik, például egy másik kartellkárugyben, amelyben a Gerechtshof (fellebbviteli bíróság) ma részben azonos kérdéseket terjeszt elő, valamint egy olyan ügyben, amelyben a Hoge Raad (legfelsőbb bíróság, Hollandia) 2023. június 26-án terjesztett elő kérdéseket (Athenian Brewery és Heineken ügy, C-393/23).

Az 1) a) és 1) b) kérdés

- 15 A Gerechtshof (fellebbviteli bíróság) a jelen ügyben eltérő álláspontokkal szembesül azon kérdéssel kapcsolatban, hogy fennáll-e vagy fennállhat-e a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja értelmében vett szoros kapcsolat egyrészt a Draka és/vagy a Hollandiában székhellyel rendelkező többi alperes ellen indított kereset, másrészt a külföldi alperesek ellen indított keresetek között, és hogy jelentőséggel bír-e, hogy az érintett alperes számára előrelátható, hogy a Rechtbank Amsterdam (amszterdami bíróság), az elsőrendű alperes Draka tekintetében joghatósággal rendelkező bíróság előtt fogják perelni.
- 16 Az EWGB és társai által képviselt egyik álláspont szerint a szoros kapcsolat fennállása abból a körülményből fakad, hogy egyrészt a Draka ellen indított kereset (és adott esetben a Hollandiában székhellyel rendelkező többi alperes ellen indított keresetek), másrészt a külföldi alperesek ellen indított keresetek az ugyanazon kárért való egyetemleges felelősségen alapulnak, minek körében valamennyi alperes ellen mint azon vállalkozásokhoz tartozó jogalanyok ellen indítottak pert, amelyek tekintetében a határozat megállapította, hogy egységes és folyamatos jelleggel megsértették az uniós jogi kartelltilalmat. Ez az álláspont a kártérítésnek az uniós jogi kartelltilalom hatékony alkalmazásának biztosítására

irányuló célján alapul (lásd: 2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800 [a továbbiakban: Sumal ítélet], 67. pont).

- 17 A másik álláspont szerint ilyen esetben csak a határozat címzettje vagy egyenesen csak egy olyan jogalany lehet elsőrendű alperes, amely ténylegesen maga követett el versenyjogi jogsértéseket. A vállalkozáshoz tartozó olyan jogalanyok felmenő és/vagy lemenő felelőssége, amelyek maguk nem vettek részt a jogsértésben, ezen álláspont szerint nem indokolja, hogy az ilyen (a határozatban nem megnevezett) jogalany elsőrendű alperes lehessen. A megfelelő igazságszolgáltatást nem szolgálja a potenciális elsőrendű alperesek széles köre. Ez a „Brüsszel Ia” rendelet 4. cikkének (1) bekezdése szerinti elv kiüresedését eredményezné, és a joghatósági szabályok kiszámíthatatlan alkalmazásához, valamint nemkívánatos „forum shoppinghoz” vezetne, mert ilyen esetben (csaknem) minden tagállam bírósága joghatósággal rendelkezhetne. Ez ellentétes a kiszámíthatóság követelményével, azzal a céllal, hogy a joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, valamint azzal az elvvel, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontjához hasonló különös joghatósági szabályokat néhány megszorítóan értelmezendő és pontosan meghatározott esetre kell korlátozni. Különösen a határozatban nem megnevezett olyan jogalany ellen indított keresetek, amelynek lemenő felelősségét érvényesítik, és az olyan jogalanyok ellen indított keresetek, amelyek mint valamely vállalkozás részei esetében a határozat csak felmenő felelősséget állapított meg, túl távol állnak egymástól ahhoz, hogy megfelelhessenek a szoros kapcsolat feltételének, legalábbis ha olyan jogalanyok ellen indított keresetekről van szó, amelyek nem ugyanazon vállalkozáshoz tartoznak. Ezen álláspont szerint a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja csak akkor alapozhatja meg a joghatóságot, ha az alperesek számára előrelátható, hogy ellenük az elsőrendű alperes tekintetében joghatósággal rendelkező bíróság előtt indíthatók keresetek. Nem ez a helyzet különböző vállalkozások nagyon távoli anya- és leányvállalatai esetében.
- 18 A Gerechtshof (fellebbviteli bíróság) véleménye szerint nem egyeztethető össze az uniós jogi kartelltilalom hatékony érvényesítésének céljával, ha eleve kizárjuk azokat a jogalanyokat, amelyekkel szoros kapcsolat állhat fenn, és/vagy amelyek az elsőrendű alperesek lehetnek. Elfogadható, hogy az uniós jogi kartelltilalom egységes és folyamatos megsértése miatt olyan alperesek ellen indított keresetek, amelyek közvetlenül az uniós jog alapján felelős jogalanyoknak minősülnek, ugyanarra a ténybeli és jogi helyzetre vonatkoznak, ha ezen alperesek számára előrelátható volt, hogy az elsőrendű alperes székhelye szerinti bíróság előtt fogják perelni őket. Az előreláthatóságot illetően jelentőséggel bírhat, hogy az uniós jogi kartelltilalom megsértése ahhoz vezethet, hogy számos felperes közvetlenül az uniós jog alapján felelős számos jogalany ellen indít kártérítési keresetet. Az adott ügy konkrét tényállása és körülményei azonban azt eredményezhetik, hogy az elsőrendű alperes ellen indított kereset és egy adott másik alperes ellen indított kereset közötti kapcsolat olyan laza, hogy nem áll fenn a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja értelmében vett szükséges szoros kapcsolat. Ilyen esetekben nem lehet azzal érvelni, hogy fennáll az egymásnak ellentmondó határozatok veszélye, ha a különböző alperesek ellen indított kereseteket nem ugyanazon

bíróság tárgyalja. Az előreláthatóság tehát korrekciós mechanizmusként működik annak megállapítása keretében, hogy azonos ténybeli és jogi helyzet áll-e fenn. Ez az értelmezés összhangban áll a 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélettel (C-352/13, EU:C:2015:335) és a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikke 1. pontjának céljával (megfelelő igazságszolgáltatás), hozzájárul az uniós versenyjog hatékony és eredményes végrehajtásához, és megfelel annak, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikke 1. pontjának alkalmazása körében nem létezik hierarchia a keresetek között, és nem állnak fenn részletesebb követelmények az elsőrendű alperest illetően.

A 2) kérdés

- 19 A Gerechtshof (fellebbviteli bíróság) azzal szembesül, hogy a holland joggyakorlat két különböző álláspontot képvisel az elsőrendű alperes ellen indított keresetek esetleges sikerének a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikke 1. pontjának alkalmazása esetén fennálló jelentőségével kapcsolatban.
- 20 Az egyik álláspont szerint a keresetek sikerét csak az érdemi eljárásban kell megítélni. Ezen álláspont szerint mindazonáltal joggal való visszaélés valósulhat meg, ha jobb tudomás ellenére eleve kilátástalan keresetet indítanak az elsőrendű alperes ellen.
- 21 A másik álláspont szerint már a joghatóság értékelése során meg kell vizsgálni, hogy a keresetek ténybeli és jogi szempontból kellő mértékben alá vannak-e támasztva, különösen, ha az elsőrendű alperes ellen indított keresetről van szó, és a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja nem alkalmazható elégtelen alátámasztottság esetén. Az álláspont képviselői e tekintetben a 2015. január 28-i Kolassa ítéletre (C-375/13, EU:C:2015:37, 61. pont) és a 2016. június 16-i Universal Music International Holding ítéletre (C-12/15, EU:C:2016:449, 44. pont) hivatkoznak. Ezen ítéletekben a Bíróság megállapította, hogy a joghatóság vizsgálatának nem kell a felperes állításaira korlátozódnia. A felek között ténylegesen fennálló jogviszonyról rendelkezésre álló információkat és az alperes állításait is értékelni kell. Ezen álláspont szerint a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja csak akkor alkalmazható, ha már kezdettől fogva – tehát a felek érdemi vitája, a tények alaposabb vizsgálata vagy bizonyítás nélkül – kellően valószínű, hogy az elsőrendű alperes ellen indított kereset sikeres lesz.
- 22 Megalapozott kétségek állnak fenn azon kérdést illetően, hogy melyik álláspont a helyes. Mengozzi főtanácsnok a Freeport ügyre vonatkozó 2007. május 24-i indítványában (C-98/06, EU:C:2007:302, 70. pont) azt az álláspontot képviselte, hogy az egymásnak ellentmondó határozatok veszélye vizsgálatának ki kell terjednie annak vizsgálatára is, hogy mekkora az eljáró bíróság joghatóságán belül lakóhellyel rendelkező alperes ellen indított eljárás sikerének valószínűsége. Mengozzi főtanácsnok szerint ennek a vizsgálatnak azonban nem lehet olyan tényleges, gyakorlati jelentősége, hogy kizárja az egymásnak ellentmondó határozatok meghozatalának veszélyét, kivéve, ha a kereset nyilvánvalóan elfogadhatatlannak vagy megalapozatlannak bizonyul. 2006. július 13-i Reisch

Montage ítéletében (C-103/05, EU:C:2006:471, 31. pont) azonban a Bíróság megállapította, hogy a 44/2001 rendelet 6. cikkének 1. pontjára hivatkozni lehet a valamely tagállamban az ott lakóhellyel rendelkező elsőrendű alperes és egy másik tagállamban lakóhellyel rendelkező másodrendű alperes ellen indított keresetben, akkor is, ha e kereset a benyújtásától fogva elfogadhatatlan az elsőrendű alperes tekintetében. Ez nem érinti azt, hogy joggal való visszaélés valósulhat meg, ha jobb tudomás ellenére eleve kilátástalan keresetet indítanak az elsőrendű alperes ellen.

A 3) a)–3) c) kérdés

- 23 E kérdések csak akkor bírnak jelentőséggel, ha az elsőrendű alperes ellen indított kereset esetleges sikere releváns a joghatóság vizsgálata keretében. Ha a joghatóság vizsgálata során csak akkor állapítható meg joggal való visszaélés és így a joghatóság hiánya, ha jobb tudomás ellenére eleve kilátástalan keresetet indítanak az elsőrendű alperes ellen, akkor e kérdéseket – joggal való visszaélés hiányában – az érdemi eljárásban kell megválaszolni.

A 3) a) kérdés

- 24 Az EWGB és társai által indított keresetek azon az állásponton alapulnak, hogy az uniós jogi kártérítéshez való jog az uniós jogi kartelltilalom megsértése esetén a jelen ügyben szereplőhöz hasonló körülmények között az EGT-n kívül keletkezett kár esetén is érvényesíthető. Ez megfelel annak az elvnek, hogy bármely személy kártérítést igényelhet az őt ért kárért, amennyiben okozati összefüggés áll fenn az említett kár és az uniós jogi kartelltilalom megsértése között, minek körében a károsultnak nem feltétlenül kell vevőként vagy beszállítóként szerepelnie az érintett piacon (lásd: 2006. július 13-i Manfredi ítélet, C-295/04, EU:C:2006:461, 60. és 61. pont; 2014. június 5-i KONE és társai ítélet, C-557/12, EU:C:2014:1317, 34. pont; 2019. december 12-i Otis GmbH és társai ítélet, C-435/18, EU:C:2019:1069, 32. pont).
- 25 Egy másik álláspont szerint az uniós versenyjog nem vonatkozik az EGT-n kívüli piacokon az ott végzett cselekmények miatt keletkezett kárra, különösen, ha e kárt az EGT-n kívül székhellyel rendelkező jogalanyok szenvedik el.
- 26 Megalapozott kétségek állnak fenn azon kérdést illetően, hogy melyik álláspont a helyes. A fent említett Otis GmbH és társai ítéletben (30. pont) megállapítást nyert ugyan, hogy az uniós jogi kartelltilalom megsértésével okozati összefüggésben álló minden kárnak alkalmasnak kell lennie kártérítési igény érvényesítésére e tilalom hatékony alkalmazásának biztosítása érdekében, a Bíróság eddig hozott ítéletei azonban (mindenesetre többek között) az EGT-ben keletkezett károkra vonatkoztak. A 2012. február 14-i Toshiba Corporation és társai ítéletből (C-17/10, EU:C:2012:72, 67. pont) az következik, hogy az EUMSZ 101. cikk nem alkalmazható egy olyan kartellre, amely csak a tagállamok területén kívül fejti ki hatását. Felmerül a kérdés, hogy ez azt jelenti-e, hogy az olyan kartell esetében, amely egy vagy több tagállam területén és egy harmadik állam területén egyaránt

kifejti hatását, az utóbbi hatás tekintetében kártérítéshez való jog eredeztethető az uniós jogból.

- 27 A jelen ügyben nem zárható ki, hogy a Bizottság határozata olyan magatartásokra is vonatkozik, amelyeket kétségtől nem az Unió, illetve az EGT területén tanúsítottak, viszont amelyek versenyellenes hatásait az Unió, illetve az EGT piacán is érzékelni lehet (vagy lehetett) (lásd: 2017. október 24-i Intel kontra Bizottság ítélet, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 45. pont). A határozat (681) preambulumbekzdése ugyanis a következőképpen szól: „Insofar as the activities of the cartel related to sales in countries that are not members of the Union or the EEA and had no impact on trade in the Union or the EEA, they are outside the scope of this Decision.”

A 3) b) kérdés

- 28 A 3) b) kérdés az úgynevezett „Akzo-vélelemre”, tehát arra a megdönthető vélelemre vonatkozik, hogy az az anyavállalat, amely (közel) 100%-os részesedéssel rendelkezik az uniós versenyjog szabályait sértő magatartást folytató leányvállalatban, meghatározó befolyást gyakorol az említett leányvállalat magatartására (lásd: 2009. szeptember 10-i Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ítélet, C-97/08 P, EU:C:2009:536, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ez a vélelem akkor is alkalmazandó, ha az anyavállalat a leányvállalatának részvényeihez fűződő összes szavazati jogot gyakorolhatja (lásd: 2021. január 27-i The Goldman Sachs Group kontra Bizottság ítélet, C-595/18 P, EU:C:2021:73, 35. pont), és annak alkalmazására egy közbenső holdingtársaságot közvetetten irányító anyavállalat (lásd: a Törvényszék 2012. szeptember 27-i Shell Petroleum és társai kontra Bizottság ítélete, T-343/06, EU:T:2012:478, 52. pont), valamint egy gazdasági tevékenységet nem folytató, nem aktív holdingtársaságnak minősülő anyavállalat (lásd: 2011. január 20-i General Química és társai kontra Bizottság ítélet, C-90/09 P, EU:C:2011:21, 86–88. pont; 2013. július 11-i Bizottság kontra Stichting Administratiekantor Portielje ítélet, C-440/11 P, EU:C:2013:514, 42–44. pont) esetében is sor került. Az „Akzo-vélelem” kialakítására az uniós versenyjog közjogi érvényesítése keretében került sor. Megalapozott kétségek állnak fenn az „Akzo-vélelem” polgári jogi kartellkárügyekben történő alkalmazását illetően.
- 29 Az egyik megközelítés azt hangsúlyozza, hogy a vállalkozás versenyjogi fogalmát azonos értelemben kell értelmezni a közjogi és a polgári jogi jogérvényesítés során, és hogy az „Akzo-vélelemnek” az uniós versenyjog közjogi érvényesítése keretében történő alkalmazásának alapjául szolgáló megfontolások a polgári jogi érvényesítésre is vonatkoznak.
- 30 Egy másik álláspont szerint az „Akzo-vélelem” csupán egy eljárási bizonyítási vélelem a Bizottság és a nemzeti versenyhatóságok javára a közigazgatási eljárásokban. A Sumal ítélet és a 2019. március 14-i Skanska Industrial Solutions és társai ítélet (C-724/17, EU:C:2019:204) nem szorítja háttérbe a nemzeti bizonyítási és eljárási szabályokat, és ezen ítéletekből az a következtetés sem

vonható le, hogy ez a közigazgatási eljárási szabály minden további nélkül alkalmazható a felelősség megállapítására irányuló polgári eljárásokban. E tekintetben jelentőséggel bír, hogy a Sumal ítélet 43. pontja az „Akzo-vélelmet” nem tekinti a (polgári jogi) betudhatóság szempontjának.

A 3) c) kérdés

- 31 A 3) c) kérdés azt a problémát veti fel, hogy a Drakához hasonló olyan közbenső holdingtársaság, amely csupán részesedéseket kezel és tart, megfelel-e a Sumal ítélet 51. pontjában megfogalmazott, olyan gazdasági tevékenység folytatásával kapcsolatos kritériumnak, amely „konkrét kapcsolatban” áll azon jogsértés tárgyával, amelyért az anyavállalatot felelősségre vonták. A Gerechtshof (fellebbviteli bíróság) e tekintetben is különböző álláspontokkal szembesül.
- 32 Az egyik álláspont szerint e kérdésre igenlő választ kell adni, mert úgy tűnik, hogy a Sumal ítélet (52. pont) teret enged az uniós jogi kartelltilalom megsértésében való közvetett részvételnek. Az álláspont képviselői e tekintetben rámutatnak arra, hogy az ilyen közbenső holdingtársaság kapocsként megkönnyíti és lehetővé teszi a gazdasági tevékenységet és így a kartelljog megsértését.
- 33 A másik álláspont szerint e kérdésre nemleges választ kell adni, mert a Sumal-kritériumok az uniós jogi kartelltilalom megsértésében való tényleges aktív részvételt feltételeznek, és részesedések (puszta) tartása és kezelése nem minősíthető ilyen részvételnek. Ezzel összefüggésben ezenkívül felmerül a kérdés, hogy jelentőséggel bír-e a polgári jogi felelősség szempontjából, hogy a közbenső holdingtársaság leányvállalata a kartell tárgyát képező termékeket értékesített-e az EWGB és társai részére, vagy elegendő, hogy a kartell tárgyát képező termékeket bármely személy részére értékesítették.

A 4) a)–4) c) kérdés

A 4) a) kérdés

- 34 Az EWGB és társai véleménye szerint a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikke 1. pontjának alkalmazhatóságához elegendő, hogy a külföldi alperesek ellen indított keresetek és a holland alperesek ellen indított keresetek egyike között az említett rendelkezés értelmében vett szoros kapcsolat áll fenn, még ha ezen alperesek közül egy vagy több azon bíróság illetékességi területétől eltérő illetékességi területen rendelkezik is székhellyel, amely előtt a keresetet indították. Egy másik álláspont szerint csak egyetlen, az eljáró bíróság illetékességi területén székhellyel rendelkező alperes lehet elsőrendű alperes. A holland joggyakorlatban mindkét álláspont képviseltetve van.
- 35 A Gerechtshof (fellebbviteli bíróság) megállapítja, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikke 1. pontjának szövege arra tűnik utalni, hogy csak egy alperes lehet elsőrendű alperes. Ha az összes külföldi alperesi pertárs ellen indított keresetek és a Draka ellen indított kereset között fenn kell állnia a szóban forgó szoros

kapcsolatnak, akkor sokkal szigorúbb követelményről van szó, mintha elegendő lenne a Hollandiában (de nem a Rechtbank Amsterdam [amszterdami bíróság] illetékességi területén) székhellyel rendelkező többi alperes egyike ellen indított keresettel fennálló kapcsolat. Amint az a 12. pontban megállapítást nyert, a Gerechthofnak (fellebbviteli bíróság) a jelen ügyben abból kell kiindulnia, hogy valamennyi Hollandiában székhellyel rendelkező alperes tekintetében illetékességgel rendelkezik.

A 4) b) kérdés

- 36 Mivel a Draka adott esetben nem lehet elsőrendű alperes, a többi holland alperes egyike azonban igen, jelentőséggel bír, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja azonnal és adott esetben egyenesen kizárólagosan – az illetékességre vonatkozó nemzeti szabályok kizárásával – megalapozza-e nemcsak a joghatóságot, hanem az illetékességet is. A „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikke 1. pontjának szövege erre utal. Ez a kettős funkció a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. és 2. pontja, valamint 11. cikke (1) bekezdésének b) pontja esetében már megállapítást nyert, e rendelkezések szövege pedig hasonló az említett rendelet 8. cikke 1. pontjának szövegéhez (lásd: 2021. július 15-i Volvo és társai ítélet, C-30/20, EU:C:2021:604, 33. pont; 2007. május 3-i Color Drack ítélet, C-386/05, EU:C:2007:262, 30. pont; 2022. június 30-i Allianz Elementar Versicherung ítélet, C-652/20, EU:C:2022:514). A 4) b) kérdés ezt hivatott minden kétséget kizáróan tisztázni, mert a 4) c) kérdés e kettős funkcióból indul ki.

A 4) c) kérdés

- 37 A 4) c) kérdés arra az esetre vonatkozik, ha a Draka ugyan nem, a többi holland alperes egyike azonban elsőrendű alperes lehet. A 4) a) kérdésre adandó nemleges válasz esetén, tehát ha csak egy alperes lehet elsőrendű alperes, és a 4) b) kérdésre adandó igenlő válasz esetén, tehát ha a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja azonnal meghatározza az illetékes bíróságot, felmerül ugyanis a kérdés, hogy lehetőséget biztosít-e a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikkének 1. pontja egy másik alperes ugyanazon tagállamban található székhelye szerinti bírósághoz történő áttételre. Ebben az esetben (nem áll fenn szoros kapcsolat az elsőrendű alperes ellen indított keresettel, egy ugyanabban a tagállamban székhellyel rendelkező másik alperes ellen indított keresettel azonban igen) az ügyet a belső áttétel lehetőségének hiányában újra meg kell indítani az e másik alperes ugyanazon tagállamban található székhelye szerinti bíróság előtt. Ez új eljáráshoz vezet, amelyben a joghatóságot ismét hivatalból kell vizsgálni. A belső (az egyik holland bíróság által a másikhoz az eljárás éppen aktuális szakaszban történő folytatása melletti) áttétel lehetősége a pergazdaságosságot és a célszerűséget szolgálja. A Gerechthof (fellebbviteli bíróság) ezért úgy véli, hogy lehetségesnek kell lennie a „Brüsszel Ia” rendelet 8. cikke 1. pontja ilyen belső áttételt lehetővé tevő értelmezésének.